

Секція: Банківська справа

ПРИМАК ЮЛІАНА РОСТИСЛАВІВНА

*Аспірант кафедри обліку в кредитних і
бюджетних установах та економічного аналізу
ДВНЗ Київський Національний Економічний
Університет імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна*

ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА АНАЛІЗ ЙОГО ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

В останні роки відбулися значні зміни та перетворення в усіх без виключення сферах життя сучасної України. Особливо це торкнулося фінансів, економіки та банківської сфери країни.

Це зумовлено зростанням інтересу до вирішення проблем валютного регулювання в країні шляхом прийняття ефективних законопроектів в цій сфері.

Аналізуючи останні наукові дослідження та публікації в області обраної тематики варто відзначити роботу Сулейманової С.Р. «Валютне регулювання в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку», де автор зазначає, що валютне регулювання – це комплекс важелів за допомогою яких держава регулює всі види операцій з валютними цінностями, здійснювані суб'єктами ринкової діяльності[4, с.103].

Суторміна А.М. у своєму дослідженні «Особливості використання адміністративних інструментів валютного регулювання», обґрунтовує та аналізує особливості використання адміністративних інструментів валютного регулювання, зокрема політики валютних обмежень НБУ [6, с. 795-796].

Для підтримання економіки, а також банківського сектору держава використовує систему валютного контролю та регулювання. Основним

законом, що регулює діяльність банківських установ, та їх відносини є Закон «Про банки і банківську діяльність» від 12.07.2000 р. [1]. Головним законодавчим актом України щодо валютного регулювання є Декрет Кабінету Міністрів України №15-93 «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» (надалі - Декрет) від 19 лютого 1993 року [3].

Шляхом введення тієї чи іншої заборони держава впливає на регулювання експорту чи імпорту через грошовий потік. Яскравим прикладом може бути валютна інтервенція.

Основний недолік валютної інтервенції в тому, що вона має тільки короткостроковий ефект і не може забезпечити високого рівня макроекономічних показників, від яких залежить стабільність національної грошової одиниці.

Валютну інтервенцію і регулювання відсоткових ставок можна віднести до економічних важелів валютного регулювання. Разом з цим широко застосовують адміністративні методи такого регулювання, особливо практику валютних обмежень.

Яскравим прикладом валютних обмежень в Україні було введення Постанов НБУ спрямованих на врегулювання економічної ситуації на валютно-грошових ринках.

Нещодавно була прийнята нова постанова Національного Банку України № 140 «Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України» від 03.03.2016р. [2] Постанова №140 набрала чинності з 05.03.2016 року і діє до 08.06.2016 року включно.

Прийняття цієї постанови привнесла суттєве пом'якшення на грошово-кредитний ринок. Одною із причин подібного кроку з боку НБУ експерти зазначають перевищення кількості купленої від населення валюти над проданою.

Але не зважаючи на такі радикальні кроки Постанова 140 продовжує підтримувати рішення стосовно обов'язкового продажу надходжень

юридичних осіб в іноземній валюті у розмірі 75% від суми [2]. Розрахунки за операціями з експорту-імпорту не можуть перевищувати 90 календарних днів. Обмеження щодо валютних переказів; суворий контролю за здійсненням платежів за валютними операціями на суму 50 000 доларів США і більше тощо. Скасування обмежень на трансакції в іноземній валюті було важливим кроком в напрямку руху до відкритої економіки та зменшення ролі держави в економіці [5].

Особливо варто відзначити пункт 9 цієї Постанови, відповідно до якого ліміт для уповноважених банків на загальну довгу відкриту валютну позицію не має перевищувати 1%. А відповідно до пункту 6 відбувається призупинення випуску ощадних (депозитних) сертифікатів.

Можливі наслідки подібної постанови наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Позитивні і негативні наслідки короткострокового та довгострокового періоду дії Постанови №140.

Умови	Позитивні наслідки	Негативні наслідки
Короткотермінова дія постанови і її скасування після 08.06.2016 р.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Збільшення довіри клієнтів до банків. 2) Пожвавлення банківських операцій з корпоративними та ВП-клієнтами. 3) Можливість реалізації банками банківських металів у злитках та монетах на суму більшу за 3000 грн. 4) Детінізація валютообмінних операцій. 5) Збільшення суми кредитування. 6) Можливість реалізації іноземної валюти в більших обсягах. 7) Збільшення банківського капіталу. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Можливий відток грошових коштів в результаті погашення депозитів клієнтів та їх виведення з поточних рахунків. 2) Зростання рівня кредитного ризику.
Продовження дії постанови після 08.06.2016 р.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Збільшення оборотності капіталу. 2) Покращення ситуації з малим і середнім бізнесом у довгостроковій перспективі. 3) Значне збільшення кредитного портфелю. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Можливість втрати контролю над ситуацією на банківському ринку. 2) Ризик виникнення нових корупційних схем. 3) Зростання кількості неліквідних активів в результаті непогашення заборгованості

		позичальниками. 4) Відтік іноземної валюти.
--	--	---

Постанова 140 є результатом послаблення контролю над валютними операціями на банківському ринку України. Основною причиною її прийняття був масштабний відтік грошових коштів в тіньову сферу, через неможливість купівлі валюти в банківських установах. Постанова має суттєві позитивні наслідки. При більш стабільній економічній ситуації в країні цю Постанову варто було б прийняти на більш тривалий термін. Це могло стати ще одним кроком для виходу з кризи. Але при нинішній ситуації в країні кількість негативних моментів при продовженні дії Постанови переважає над позитивними. Відповідно коротко тривалість цієї постанови виправдана. При налагодженні ситуації в країні Постанова 140 може бути поновлена у дії або доопрацьована і поновлена в дії після граничного терміну.

Загалом, українське законодавство в сфері валютного регулювання та контролю недосконале, що негативно впливає на валютну позицію та фінансову стійкість банку. Наша економіка побудована в більшій частині на експорті, тому ризики при обміні національної валюти на долари, євро чи інші іноземні валюти є дуже суттєвими для наших закордонних партнерів. Але на відміну від більшості країн де подібні ризики частково нівелюються через законодавчі акти, які підтримують деривативи, вітчизняні норми валютного регулювання дуже застарілі і не відповідають ринковим стандартам. Тому для вирішення основних окреслених проблем валютного регулювання та подальшої стабілізації економіки необхідне повне оновлення законодавчої бази України до європейського рівня.

Література:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 12.07.2000 р.
2. Постанова Правління Національного банку України № 140 «Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України» від 03.03.2016 р.
3. Декрет Кабінету Міністрів України №15-93 “Про систему валютного регулювання і валютного контролю” від 19.02.1993 р.
4. Сулейманова С.Р. Валютне регулювання в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку/С.Р. Сулейманова// Право і суспільство. – 2015. - №5 частина 2. – С.102-108.
5. Звіт Європейської Бізнес Асоціації «В центрі уваги: проблеми валютного регулювання в Україні», 2007.
6. Суторміна А.М. Особливості використання адміністративних інструментів валютного регулювання/ А.М. Суторміна// Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. - №3 – С. 795-800.